

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Fredrik Svensson
08-563 087 87
fredrik.svensson@uka.se

Datum/ löpnummer 2019-06-04 / 7

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Inkomster fem år efter examen från högskolan

Olika examina från högskolan leder till väldigt olika inkomster. Fem år efter examen hade 25 procent av de med examen från läkarutbildningen inkomster över 600 000 kr per år medan bara 2 procent av de med examen från arbetsterapeututbildningen hade inkomster över 400 000 kr per år. Det finns också en tydlig könsskillnad i inkomster bland män och kvinnor som tagit samma examen. Kvinnor hade lägre inkomster på alla undersökta utbildningar. Utbildningar som leder till höga inkomster är inte nödvändigtvis mer populära. Det finns flera utbildningar som hade mycket lågt söktryck men som ändå ledde till höga inkomster. Det tydligaste exemplet på detta är högskoleingenjörsutbildningen.

Inledning

Det växande intresset för samhällets framtida kompetensförsörjning har gjort att frågor som rör relationen mellan högre utbildning och arbetsmarknad blivit ett allt viktigare område för analys och kunskapsutveckling. Särskilt uppmärksammat har skolans och vårdens kompetensförsörjningsbehov varit. Men även flera andra delar av offentlig sektor och näringslivet har betydande kompetensförsörjningsproblem. "Bristyrken" har blivit ett begrepp som kommit att användas för allt fler delar av arbetsmarknaden. UKÄ ska mot denna bakgrund under 2019-2020 göra flera analyser på temat utbildning och arbetsmarknad. Inom området finns flera politiskt intressanta och aktuella frågeställningar. Det handlar om hur det går för studenterna efter examen, om högre utbildning är ekonomiskt lönsam för individen, om hur den högre utbildningen är dimensionerad och om samhällets kompetensbehov. Föreliggande analys är den första som publiceras inom ramen för detta arbete. Fokus för denna rapport ligger på vilka inkomster studenterna har fem år efter examen. Det kan ses som ett komplement till den statistik som UKÄ under en längre tid publicerat om studenternas etablering på arbetsmarknaden¹.

Studier av sambandet mellan utbildning och inkomster kan göras mycket enkla eller mycket komplexa. På den enkla sidan av denna skala återfinns studier av hur genomsnittsinkomster skiljer sig mellan grupper med olika utbildningsbakgrund. På den mer komplexa sidan av skalan återfinns studier som syftar till att beräkna utbildningspremien eller utbildningens avkastning. Det mer komplexa med denna senare typ av studier består huvudsakligen i att man försöker konstanthålla andra variabler som, vid sidan av utbildning, också samvarierar med inkomst. I studier där utbildningens avkastning beräknas tar man vanligen också hänsyn till hur inkomsterna är fördelade över livet. Tidiga inkomster är då mer värda än inkomster senare i livet. I internationella jämförelser av utbildningspremien eller utbildningens avkastning tillkommer komplikationer avseende olikheter i studieavgifter, studiestödssystem, skattesystemets progressivitet etc. Föreliggande studie är i detta avseende en enkel studie av hur

¹ <https://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4cb4/1487841874338/rapport-2015-12-15-etablering-pa-arbetsmarknaden.pdf>

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

studenternas inkomster ser ut fem år efter examen. Det empiriska underlaget kommer från databasen Bak- och framgrund² och databasens innehåll och upplägg begränsar i viss mån de resultat som kan tas fram.

I Sverige har den offentliga diskussionen kring utbildning och inkomster till stor del kommit att handla om att utbildningen lönar sig dåligt ekonomiskt i jämförelse med andra länder och att flera utbildningar på högskolenivå till och med är en förlustaffär för individen. Den fackliga organisationen Sacos studier om livslön³ har varit särskilt synliga i den offentliga debatten och mycket av diskussionen har tagit avstamp i resultat från dessa beräkningar.

I studier av det ekonomiska utfallet av utbildning är det viktigt att skilja mellan de olika mått som florerar. Viktiga mått är lön och inkomst. Även dessa båda mått förekommer i en mängd olika varianter. Om syftet med en undersökning är att analysera hur olika kompetenser värderas på arbetsmarknaden är lön (eller inkomst av förvärvsarbete) ett bättre mått. Men i registerstudier är det ofta inte möjligt att kontrollera om individen arbetat under hela året, arbetat deltid, arbetat övertid etc. Därför når måttet ändå ofta inte riktigt ända fram till att mäta hur en individ med en specifik kompetens värderas på arbetsmarknaden. Inkomstmått innehåller typiskt fler typer av transfereringar utöver lön, såsom föräldrapenning och sjukpenning etc. Måttet som finns tillgängligt i databasen Bak- och framgrund, som utgör det empiriska underlaget för denna analys, är ett inkomstmått. Exakt vad det inkluderar och exkluderar beskrivs i metodavsnittet längre fram.

Varför är det då relevant att undersöka de inkomster olika högskoleutbildningar leder till? Ur ett studentperspektiv kan det vara av intresse med kunskap om vilka inkomster olika utbildningar leder till så att potentiella studenter som står inför val av utbildning kan göra informerade val. Vilka inkomster olika utbildningar leder till är också relevant ur ett kompetensförsörjningsperspektiv. Om utbildningar som försörjer bristyrken med kompetens leder till låga inkomster så kan det vara svårare att rekrytera studenter till dessa yrken.

Syftet med denna studie är att empiriskt undersöka studenternas inkomster fem år efter examen samt att undersöka hur dessa varierar beroende på typ av examen och individuella bakgrundsvariabler.

Nedan följer en kort sammanställning av svensk statistik kring sambandet mellan utbildning och inkomst/lön. Efter det följer en internationell utblick baserat på uppgifter från OECD. Den efterföljande analysen kommer sedan att fokusera på hur inkomsterna ser ut för studenter som tagit olika examen och på hur individuella bakgrundsvariabler också kan påverka inkomstutfallet.

² Databasen Bak- och framgrund har utvecklats av Ladok i samarbete med SCB och innehåller uppgifter om studenterna före, under och efter utbildningen på högskolan.

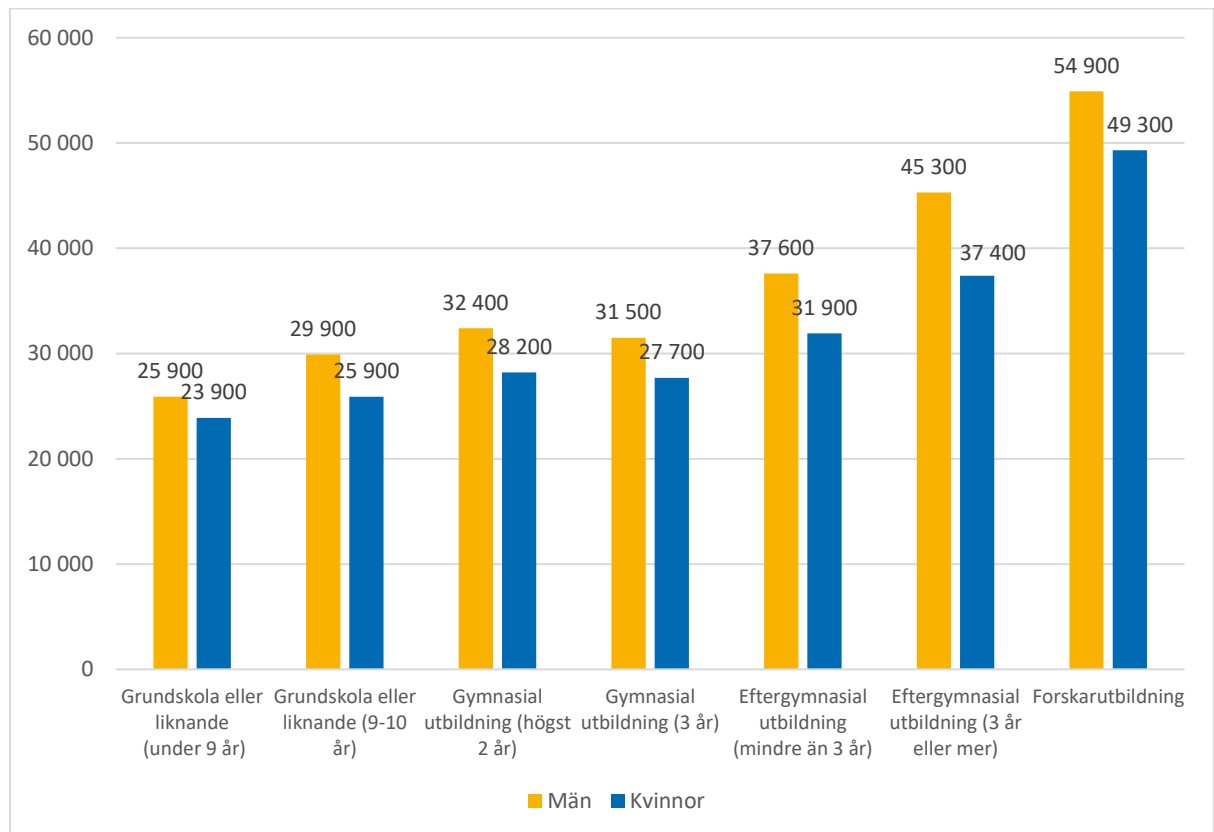
³ <https://www.saco.se/opinion/utbildning-ska-lona-sig/livsloner-for-olika-utbildningar/>

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

Svensk statistik om utbildning och lön

SCB har statistik som beskriver löner (omräknat till heltid) för personer med olika utbildningsnivåer⁴. I nedanstående figur visas medellöner för 2017 uppdelat på utbildningsnivå och kön. Månadslönen avser anställningens sammanlagda grundlön plus rörliga lönetillägg samt förmåner. Övertidsersättning ingår inte. I de fall tjänstgöringsomfattningen inte avser heltid räknas grundlönen och de rörliga lönetilläggen om till heltid. Utöver att män genomgående tjänar mer än kvinnor framgår det således tydligt att högre utbildning leder till högre lön. För att beräkna värdet av högre utbildning brukar treårig gymnasieutbildning användas som jämförelsegrupp. Baserat på en sådan jämförelse tjänar män med en längre högskoleutbildning eftergymnasial utbildning längre än 3 år 13 800 kr (44 procent) mer jämfört med männen med treårigt gymnasium. Motsvarande skillnad och procent för kvinnor är 9 700 kr respektive 35 procent.

Figur 1. Medellön (omräknat till heltid) per månad efter kön och utbildningsnivå 2017, SCB.

Jämförelsen ovan tar inte hänsyn till individernas ålder. Detta döljer att löneskillnaderna mellan gymnasieutbildade och högskoleutbildade är relativt små i de yngre åldrarna för att gradvis öka fram till 50-årsåldern. Från 50-årsåldern hamnar skillnaden på strax över 40 procent⁵. Se tabell 1 nedan. I genomsnitt har alltså en person med eftergymnasial

⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/lonestrukturstatistik-hela-ekonomi/pong/tabell-och-diagram/genomsnittlig-manadslon-efter-utbildningsniva/>

⁵ http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_HE_HE0110_HE0110A/SamForvInk1c/?rxid=c22789e6-0a9c-470e-80bf-2d0d76ce2354

Datum
2019-06-04

 Reg.nr
111-5-18

utbildning mellan 40 och 49 år en 32 procent högre förvärvsinkomst jämfört med en person i samma ålder med gymnasial utbildning.

Tabell 1. Sammanräknad förvärvsinkomst per år, medelinkomst för boende i Sverige hela året, tusentals kronor efter utbildningsnivå och ålder, inkomstår 2017, SCB.

Åldersgrupp	Förgymnasial utbildning	Gymnasial utbildning	Eftergymnasial utbildning	Förgymnasial utbildning vs Gymnasial utbildning	Eftergymnasial utbildning vs Gymnasial utbildning
20-29	141	226	200	-38%	-12%
30-39	213	305	356	-30%	17%
40-49	239	358	471	-33%	32%
50-59	270	347	494	-22%	42%
60-64	275	321	453	-14%	41%

Livslöner på den svenska arbetsmarknaden

Saco har sedan en längre tid gjort beräkningar på livslöner för de med högskoleutbildning relativt de med gymnasial utbildning⁶. Att beräkna livslöner är en mer komplex analys än att jämföra olika gruppers inkomster vid en given tidpunkt eftersom den helt enkelt tar hänsyn till fler faktorer under en mycket längre tid. En av de viktigare är att livslöneperspektivet tar hänsyn till de inkomster som studenterna går miste om under sin studietid. Därför ligger de med högskoleutbildning efter då de etablerar sig på arbetsmarknaden jämfört med de som börjat arbeta efter gymnasiet. Enligt Sacos beräkningar är den genomsnittliga lönsamheten för alla akademiska utbildningar 16 procent, alltså klart lägre jämfört med de studier av inkomstskillnader som redovisats ovan. Sett över livet är det dock stor spridning mellan de utbildningar som är mest lönsamma och de som är minst lönsamma. De som har sämst lönsamhet har ett minusresultat på upp till 10 procent, medan de som lönar sig bäst har en lönsamhet på över 50 procent. En person med akademisk utbildning tjänar i genomsnitt, enligt samma beräkningar, in sin utbildning vid 41 års ålder.

Sverige i ett internationellt perspektiv

OECD redovisar uppgifter om utbildningsnivåer och inkomster (earnings⁷) för medlemsländerna. I figuren nedan presenteras genomsnittsinkomsterna för sex olika utbildningsnivåer i gruppen OECD-medlemmar i EU samt de enskilda länderna Sverige, Norge, Danmark och Finland. Personer i åldrarna 25–64 år är inkluderade⁸. Jämförelsegruppen är gymnasieutbildning (upper secondary education) som får indexvärdet 100. I alla de tre grupperna av högskoleutbildning ligger Sverige under både genomsnittet för de 22 EU-länderna i undersökningen och de enskilda nordiska länderna. Båda de kortare högskoleutbildningskategorierna i Sverige förefaller i denna undersökning knappast vara lönsamma ur ett individuellt perspektiv, och personer med motsvarande en master- eller forskarutbildning tjänar i genomsnitt 35 procent mer än

⁶ https://www.saco.se/globalassets/saco/dokument/rapporter/2016_akademikernas_livsloner.pdf

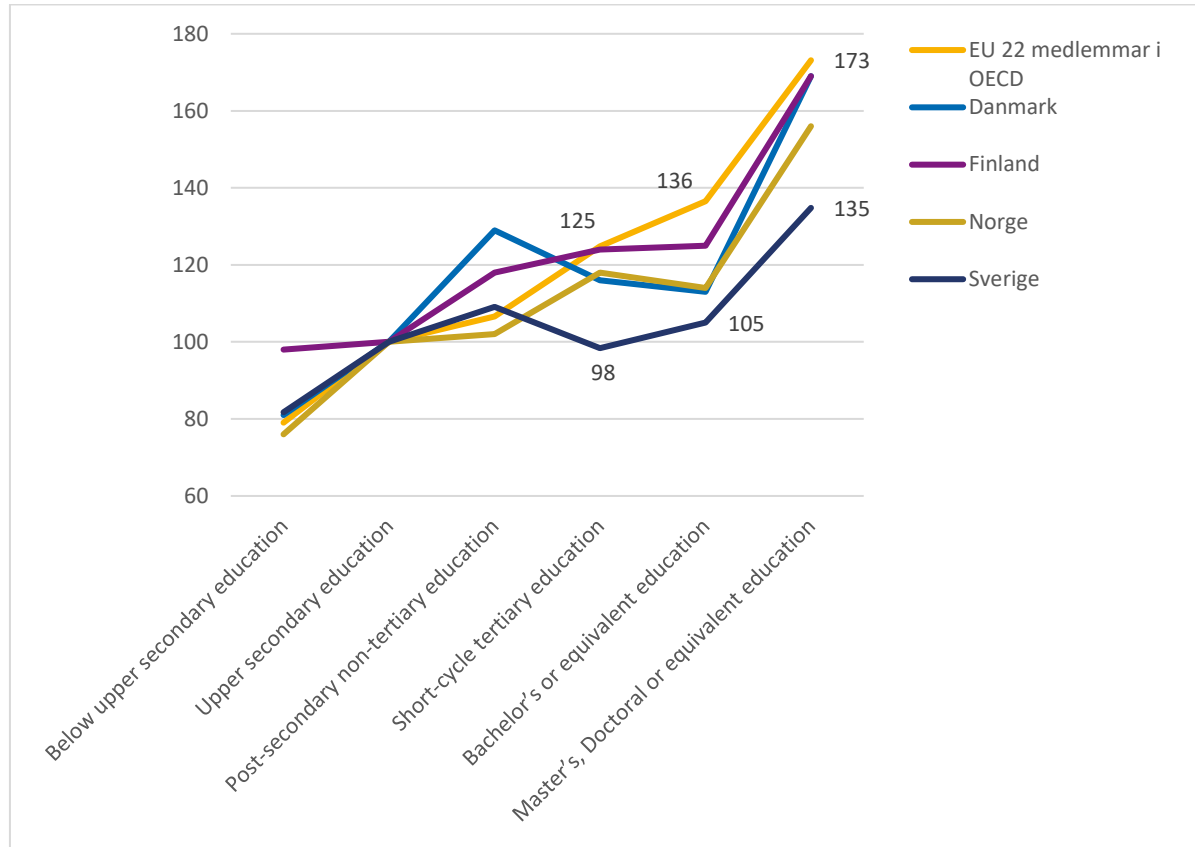
⁷ https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018_eag-2018-en#page97

⁸ https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_EARNINGS

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

gruppen med gymnasieutbildning. För de 22 EU-länderna är motsvarande siffra 73 procent. Det finns alltså klara indikationer på att personer i Sverige med högre utbildning tjänar mindre än sina motsvarigheter i andra länder relativt de med gymnasieutbildning.

Figur 2. Medelinkomst efter utbildningsnivå 2017 för personer mellan 25-64, OECD. Jämförelsegruppen är gymnasieutbildning (upper secondary education) som får indexvärdet 100.

Sammanfattningsvis kan konstateras att individer med högre utbildning i genomsnitt har högre inkomst och lön. Storleken på inkomstskillnaden mellan en gymnasieutbildad och en högskoleutbildad verkar enligt SCB och OECD ligga någonstans mellan 35 och 45 procent i Sverige. Internationellt sett är det en liten skillnad. Sacos studier av livslön tyder på att individer med högskoleutbildning uppnår en livslön som är 16 procent högre än personer med gymnasieutbildning, men att skillnaderna är stora mellan olika examina.

Efter denna korta genomgång av studier som undersöker kopplingen mellan utbildningsnivå och inkomst/lön går vi över till att studera hur olika examina från högskolan och individuella bakgrundsfaktorer leder till olika inkomster.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

Metod och data

Analysen baseras på databasen Bak- och framgrund. Databasen Bak- och framgrund har utvecklats av Ladok i samarbete med SCB och innehåller information om studenterna före, under och efter högskoleutbildningen. Populationen utgörs av alla individer i den svenska befolkningen som tog examen 2011 och hade en inkomstuppgift för 2016. Valet av kohorten med examen från 2011 är baserat på att inkomsten följs upp fem år efter examen. Det senaste året med uppdaterad uppgift om inkomst är 2016. Dessa villkor gör att 54 388 individer ingår i analysen. Av de 54 388 individerna med examen från 2011 och uppgift om inkomst för 2016 var 36 511 kvinnor (67 procent) och 17 877 män (33 procent). Beskrivningarna och analyserna är baserade på den här gruppen med kompletta inkomstuppgifter. Inkomstmåttet i Bak- och framgrund består av inkomster från olika källor⁹. I tabell 2 nedan redovisas vilka inkomsttyper som ingår respektive inte ingår.

Tabell 2. Typer av inkomster som ingår respektive inte ingår i det använda inkomstmåttet.

Ingår	Ingår inte
Inkomst från förvärvsarbete eller näringsverksamhet	Barnbidrag/underhållsstöd
Inkomst från studier	Smittbärrpenning / föreb. sjukpenning
Inkomst från föräldraledighet och vård av närstående	Skattefria inkomster
Inkomst från sjukdom/arbetskada/rehabilitering	Kapitalinkomster
Inkomst från arbetslöshet	Värnpliktsersättning
Inkomst från sjuk- eller aktivitetserättning	Livräntor
Inkomst från ekonomiskt bistånd	Bostadsbidrag/bostadstillägg
Inkomst från arbetsmarknadspolitiska åtgärder	
Inkomst från åldersrelaterade pensioner	

Eftersom inkomstmåttet inte är baserat på endast lön (förvärvsarbete) får försiktighet iaktas när slutsatser dras. För den grupp som undersöks här är förvärvsinkomst dock den helt dominerande inkomsttypen. För 89 procent är förvärvsarbete den största inkomstkällan. Det är dock viktigt att kapitalinkomster (räntor, aktieutdelning etc.) inte ingår. Dessa inkomster kan i enskilda fall vara mycket höga vilket skulle göra andelarna med höga inkomster missvisande.

Inkomstmåttet i den databas som analysen baseras på är uppdelat i kategorier med steg på 100 000 kr. Detta gör att ett centralmått (medel eller median) med tillhörande spridningsmått (standardavvikelse) inte kan presenteras. Istället presenteras andelarna av individerna inom de olika kategorierna, från den lägsta kategorin på inkomster under 100 000 kr per år till den högsta på inkomster över 1 000 000 kr. Antal och andelar inom respektive kategori framgår av tabell 3 nedan. För att i någon mån kompensera för bristen på centralmått så presenteras också andelen med inkomster över 400 000 respektive 600 000 kr per år. Om hela individens inkomst kommer från förvärvsarbete motsvarar 400 000 en månadslön på drygt 33 000 kr per månad före skatt (inkomståret 2016). På totalnivå har 38 procent en inkomst över 400 000. För män är andelen 54 procent och för kvinnor är andelen 30 procent. I tabellen nedan kan alltså ses att den vanligaste (36,3

⁹ <https://www.scb.se/contentassets/f0bc88c852364b6ea5c1654a0cc90234/dokumentation-av-raks.pdf>

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

procent) inkomstkategorin är den mellan 300 och 399 tusen kronor per år för inkomståret 2016.

Tabell 3. Antal och andel med inkomster i de olika inkomstkategorierna uppdelat på män och kvinnor. Inkomståret 2016.

Inkomst tusentals kronor	Kvinnor	Män	Summa	Procent	Kumulativ procent
-99	857	498	1 355	2,5%	100,0%
100 - 199	2 831	710	3 541	6,5%	97,5%
200 - 299	7 427	1 573	9 000	16,5%	91,0%
300 - 399	14 318	5 438	19 756	36,3%	74,5%
400 - 499	7 843	5 559	13 402	24,6%	38,2%
500 - 599	2 230	2 330	4 560	8,4%	13,6%
600 - 699	597	899	1 496	2,8%	5,2%
700 - 799	202	389	591	1,1%	2,4%
800 - 899	82	173	255	0,5%	1,3%
900 - 999	40	79	119	0,2%	0,8%
1000 -	84	229	313	0,6%	0,6%
Antal (med inkomstuppgift)	36 511	17 877	54 388	100,0%	

De oberoende variabler som används i resultatredovisningen är studenternas kön, sociala bakgrund (högst utbildade förälder), svensk/utländsk bakgrund samt vilken examen de tagit. De examina som redovisas enskilt är de med minst 100 examinerade studenter 2011.

Datum
2019-06-04

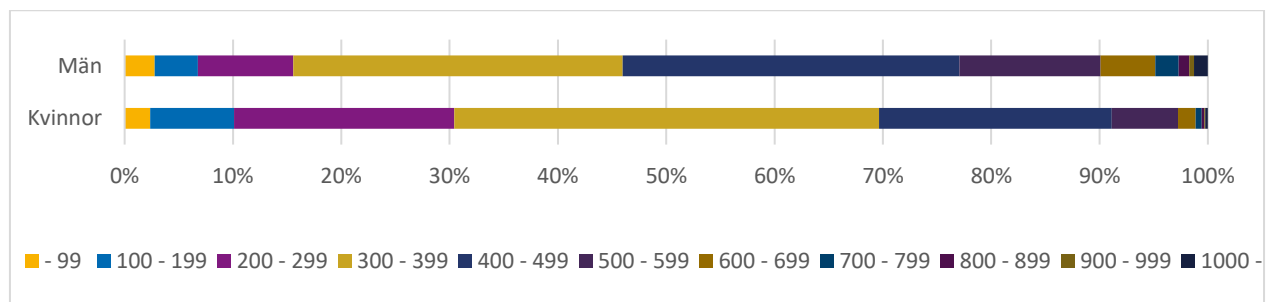
Reg.nr
111-5-18

Resultat

Resultatredovisningen är uppdelat i fyra delar. I det första avsnittet beskrivs inkomsterna för de tre olika bakgrundsvariablerna (kön, socialbakgrund, svensk/utländsk bakgrund) oavsett vilken examen studenten tagit. I det följande avsnittet studeras de olika inkomsterna baserat på de olika examina uppdelat på kön. I det tredje resultatavsnittet görs en djupare analys av de tre examina som har störst andel höga inkomster. Som avslutning på analysen studeras om det finns samband mellan andelen av de examinerade som har höga inkomster och söktrycket till utbildningarna. Även kopplingen mellan andelen höga inkomster och andelen kvinnor bland nybörjarna undersöks.

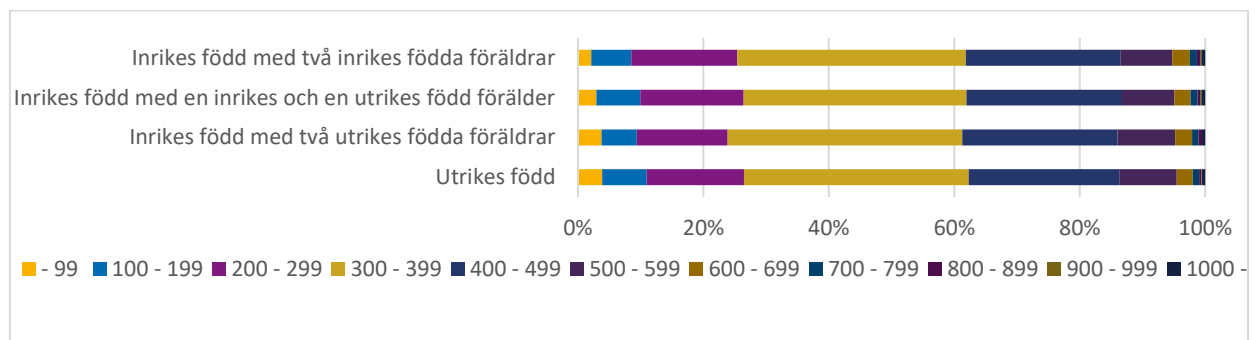
Studenternas inkomster fem år efter examen

Som redan antytts i det föregående metodavsnittet har män högre inkomster än kvinnor fem år efter examen. Andelen med inkomster över 400 000 var alltså 30 procent för kvinnorna och 54 procent för männen. Även andelen med höga inkomster, över 600 000, var klart lägre för kvinnorna, 3 procent av kvinnorna och 10 procent av männen. Längre fram studeras i vilken grad dessa stora skillnader kan förklaras av att män och kvinnor väljer olika utbildningar.

Figur 3. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på kön. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

När det gäller studenternas bakgrund, svensk eller utländsk, så förefaller inkomstskillnaderna vara mycket små. Alla fyra grupperna (utrikes född, inrikes född med två utrikes födda föräldrar, inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder och inrikes född med två inrikes födda föräldrar) har andelar över 400 000 på mellan 38 och 39 procent. Även andelen höga inkomster, över 600 000, är lika mellan grupperna.

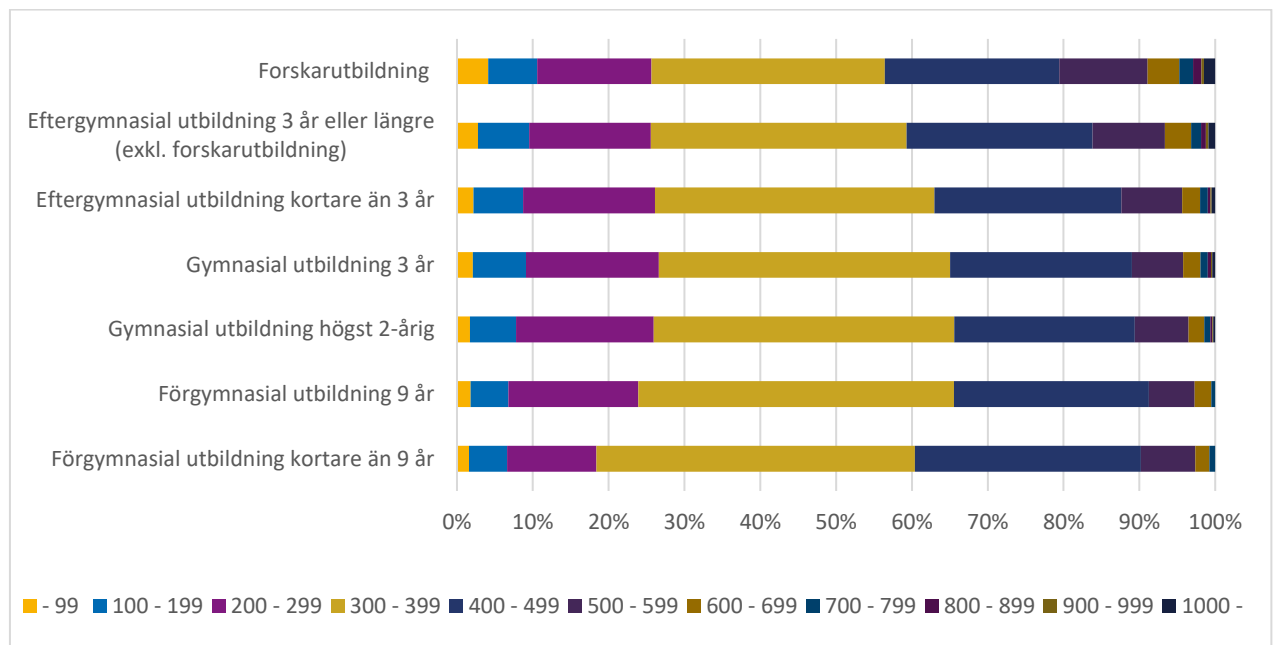

Figur 4. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på svensk eller utländsk bakgrund. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

När det gäller studenternas sociala bakgrund, mätt som högst utbildade förälder, finns däremot antydning till skillnader. Mönstret är relativt tydligt bortsett från den lilla grupp studenter vars högst utbildade förälder hade en förgymnasial utbildning kortare än nio år. Individer med minst en förälder med forskarutbildning har högst andelar med höga inkomster, och sen faller andelarna med höga inkomster gradvis ner till de med föräldrar med förgymnasial utbildning. Andelen med inkomster över 400 000 varierar mellan 44 procent för de med minst en forskarutbildad förälder och 34 procent för de vars högst utbildade förälder hade med nioårig grundskola. Liknande skillnad finns avseende andelar höga inkomster över 600 000, som varierar mellan 9 och 3 procent.

Figur 5. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på social bakgrund (högst utbildad förälder). Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

I avsnittet längre fram, där de tre utbildningarna med högst inkomster analyseras mer i detalj, undersöks om denna skillnad kvarstår då studenter med samma examen jämförs.

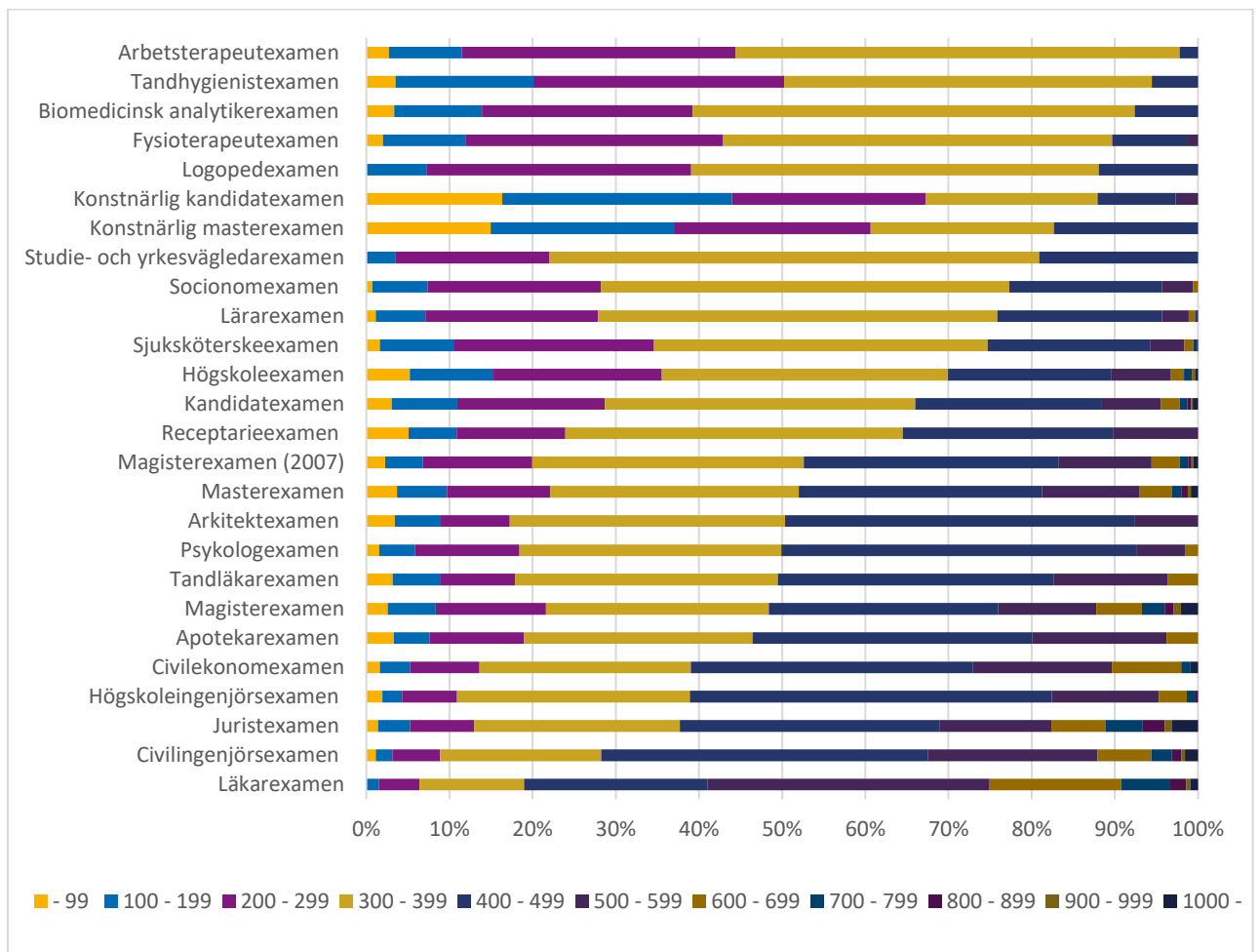
Olika examina ger olika inkomster

Olika högskoleutbildningar leder till väldigt olika inkomster, se figur 6 nedan. Examina med minst 100 observationer redovisas i analysen. Endast 2 procent av arbetsterapeuterna har inkomster över 400 000 medan motsvarande siffra för läkarna var 81 procent. I botten av inkomstligan återfinns en relativt enhetlig grupp av vårdutbildningar: logopedexamen, fysioterapeutexamen, biomedicinsk analytikerexamen, tandhygienistexamen och arbetsterapeutexamen. Efter dessa kommer två konstnärliga utbildningar (kandidat- och masterexamen). Dessa båda utmärker sig också genom att över 60 procent av de examinerade har inkomster under 300 000 och runt 40 procent har inkomster under 200 000.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

I toppen av inkomstligan återfinns utbildningar som är långa och som ofta har höga antagningspoäng och högt söktryck. Studenter från läkar-, civilingenjör- och juristutbildningen har störst andelar med höga inkomster. Men studenter med högskoleingenjörsexamen kommer på fjärde plats och är här lite av ett undantag. Högskoleingenjörutbildningen är treårig och har på många lärosäten låga antagningspoäng, ändå hamnar den högt upp i inkomstligan. Av dessa studenter hade 61 procent inkomster över 400 000 medan andelen med inkomster över 600 000 var dock betydligt lägre än för de övriga högt upp på listan, knappt fem procent.

Figur 6. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på examen. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016. Examina med minst 100 observationer visas. (Med lärarexamen avses den lärarutbildning som fanns före 2011. Den nya lärarutbildningen startade hösten 2011 och kan därför ännu inte följas upp avseende inkomster fem år efter examen).

Sett till de riktigt höga inkomsterna, över 600 000, står läkarutbildningen i en klass för sig. Av de som examinerades 2011 hade 25 procent en inkomst över 600 000 år 2016. Men civilingenjörer, jurister, civilekonomer och studenter med den generella magisterexamen hade också relativt stora andelar över 600 000, mellan 10 och 20 procent. På de flesta andra utbildningar är dock inkomster över 600 000 mycket ovanligt.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

För 10 av de 26 utbildningarna förekommer överhuvudtaget inga inkomster över 600 000, se tabell 4 nedan.

Tabell 4. Andelar med inkomster över 400 000 respektive 600 000 kr per år uppdelat på examen. Examenår 2011, inkomstår 2016.

Examen	Andel över 400 000 kr per år	Andel över 600 000 kr per år
Läkarexamen	81%	25%
Civilingenjörsexamen	72%	12%
Juristexamen	62%	18%
Högskoleingenjörsexamen	61%	5%
Civilekonomexamen	61%	10%
Apotekarexamen	54%	4%
Magisterexamen	52%	12%
Tandläkarexamen	51%	4%
Psykologexamen	50%	2%
Arkitektexamen	50%	0%
Masterexamen	48%	7%
Magisterexamen (2007)	47%	6%
Receptarieexamen	36%	0%
Kandidatexamen	34%	4%
Högskoleexamen	30%	3%
Sjuksköterskeexamen	25%	2%
Lärarexamen	24%	1%
Socionomexamen	23%	1%
Studie- och yrkesvägledarexamen	19%	0%
Konstnärlig masterexamen	17%	0%
Konstnärlig kandidatexamen	12%	0%
Logopedexamen	12%	0%
Fysioterapeutexamen	10%	0%
Biomedicinsk analytikerexamen	8%	0%
Tandhygienistexamen	6%	0%
Arbetsterapeutexamen	2%	0%

Den tydliga könsskillnad som finns på totalnivå återfinns även för studenter som tagit samma examen. På totalnivå hade alltså 30 procent av kvinnorna och 54 procent av männen inkomster på över 400 000, en skillnad på 24 procentenheter. När vi istället tittar på studenter som tagit samma examen samma år kvarstår mycket av den skillnaden i de flesta fall, se tabell 5 nedan.

På totalnivå var andelen med höga inkomster, över 600 000, 7 procentenheter lägre för kvinnorna jämfört med männen. Även denna skillnad återfinns när vi tittar på de studenter som tagit samma examen samma år, se tabell 5 nedan. Den tydliga skillnaden som finns på totalnivå kan alltså inte förklaras med att män väljer utbildningar som leder till högre inkomster.

Datum
2019-06-04

 Reg.nr
111-5-18

Tabell 5. Andelar med inkomster över 400 000 respektive 600 000 kr per år uppdelat på examen och kön. Examensår 2011, inkomstår 2016. Examina med minst 100 män respektive kvinnor visas.

		Andel över:		Differens i andel över:	
		400 000	600 000	400 000	600 000
Civilekonomexamen	Kvinnor	54%	10%	-16%	-3%
	Män	70%	12%		
Civilingenjörsexamen	Kvinnor	59%	8%	-18%	-6%
	Män	77%	14%		
Fysioterapeutexamen	Kvinnor	5%	0%	-15%	-1%
	Män	21%	1%		
Högskoleexamen	Kvinnor	20%	1%	-23%	-4%
	Män	43%	6%		
Högskoleingenjörsexamen	Kvinnor	45%	1%	-21%	-5%
	Män	67%	6%		
Juristexamen	Kvinnor	55%	12%	-20%	-15%
	Män	75%	27%		
Kandidatexamen	Kvinnor	27%	2%	-20%	-6%
	Män	48%	9%		
Konstnärlig kandidatexamen	Kvinnor	11%	1%	-5%	-2%
	Män	16%	2%		
Läkarexamen	Kvinnor	73%	15%	-18%	-24%
	Män	91%	38%		
Lärarexamen	Kvinnor	19%	1%	-22%	-2%
	Män	41%	2%		
Masterexamen	Kvinnor	34%	4%	-26%	-5%
	Män	60%	9%		
Psykologexamen	Kvinnor	46%	1%	-14%	-2%
	Män	60%	3%		
Sjuksköterskeexamen	Kvinnor	23%	1%	-21%	-4%
	Män	44%	5%		
Socionomexamen	Kvinnor	21%	1%	-15%	-1%
	Män	36%	1%		

Det måste dock tilläggas att de stora könsskillnaderna som observerats ovan är inkomstskillnader och inte löneskillnader. Faktorer som sannolikt förklarar en del av skillnaderna ovan är kvinnors större uttag av föräldraledighet och större andel som arbetar deltid. En studie som vill undersöka om kvinnor värderas lägre på arbetsmarknaden, trots samma formella kompetens/utbildning, behöver detaljerade löneuppgifter som saknas här.

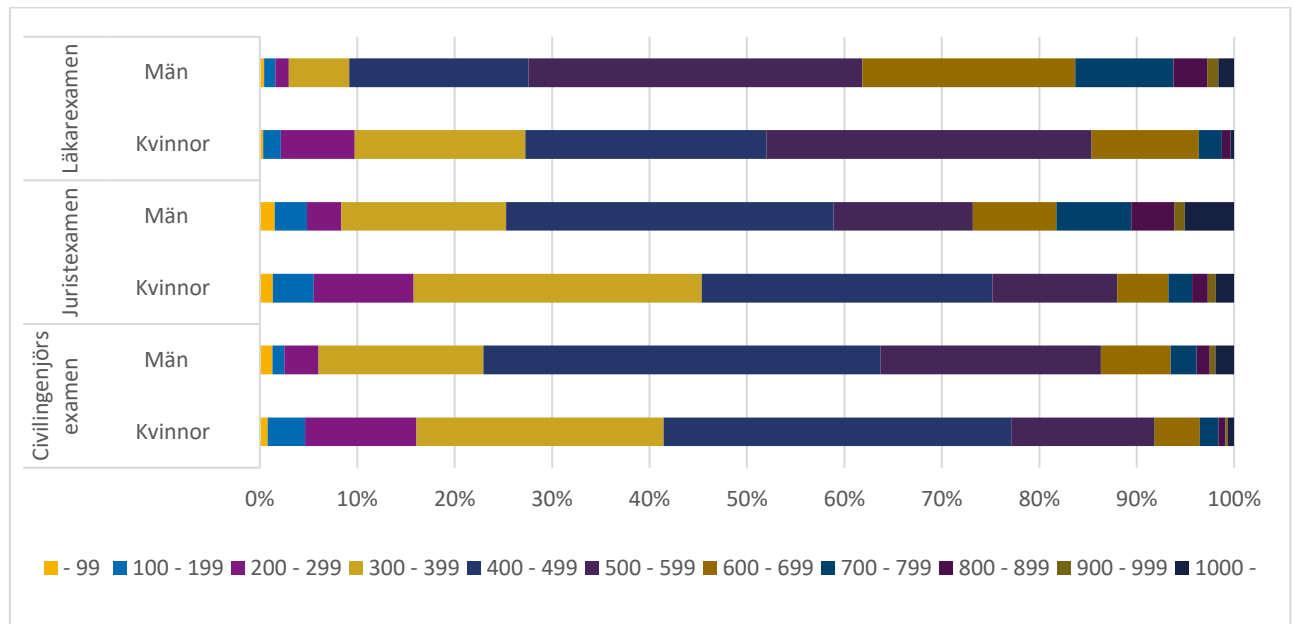
Inkomstskillnader för examina med stor andel höga inkomster

Studenter från läkar-, jurist- och civilingenjörsutbildningarna har, som visats ovan, störst andelar höga inkomster fem år efter examen. Nedan följer en lite mer detaljerad analys av individuella bakgrundsvariabler som eventuellt påverkar inkomstutfallet. Kategorier med färre än 50 observationer visas inte.

Som redan framgått återfinns en könsskillnad i inkomst även för studenter som tagit examen från samma utbildning. Detta är sant även för de tre utbildningarna med störst andel höga inkomster, se figur 7 nedan.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

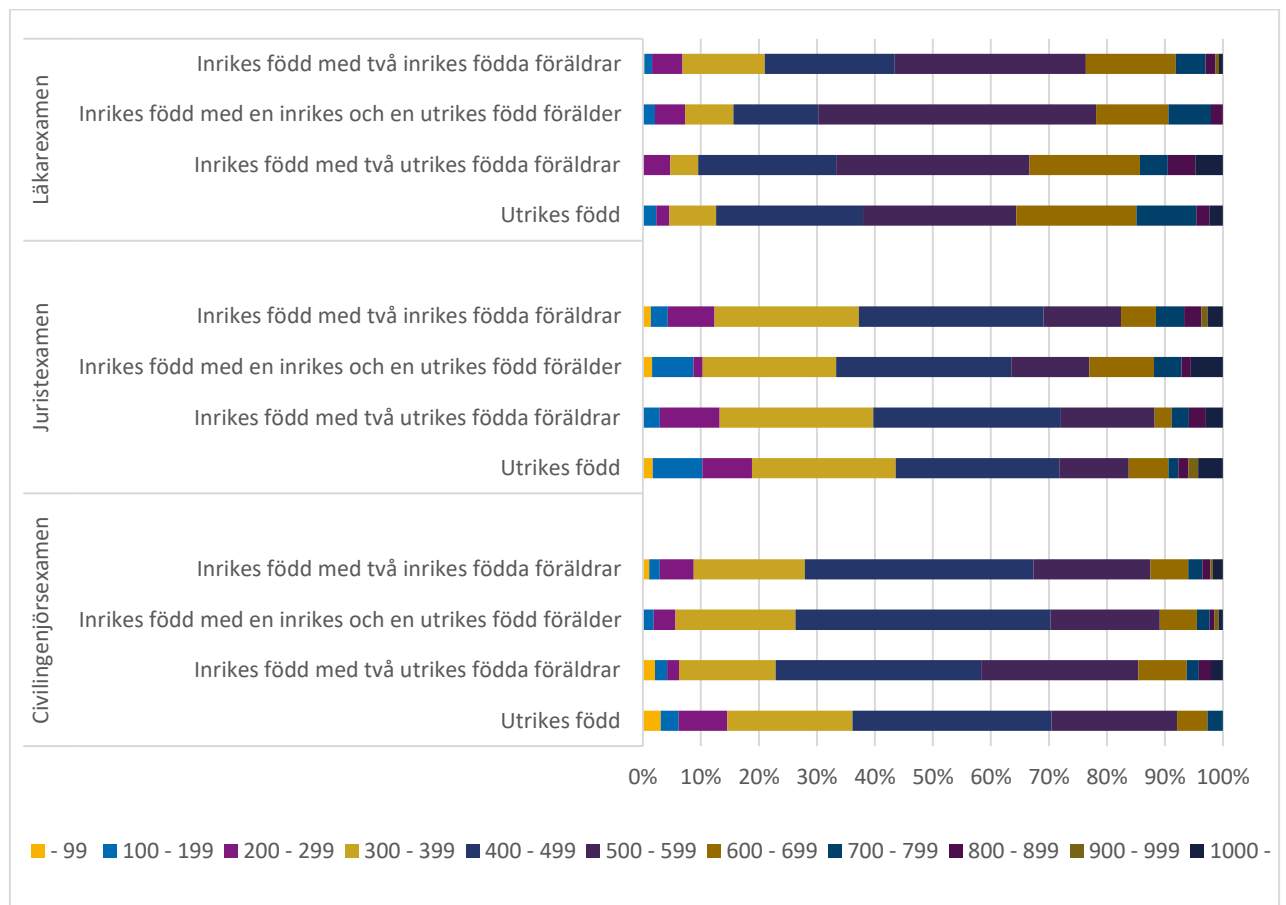

Figur 7. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på examen och kön. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

Andelarna med högre inkomster än 400 000 respektive 600 000 har redan presenterats ovan i tabell 5. På alla tre utbildningarna ligger skillnaden i andelar med inkomster över 400 000 på cirka 20 procentenheter till kvinnornas nackdel.

När det gäller studenternas bakgrund, svensk eller utländsk, så förefaller inkomstskillnaderna vara mycket små. Se figur 8 och tabell 6 nedan. I tabell 6 nedan jämförs de olika grupperna med referenskategori (inrikes född med två inrikes födda föräldrar). För de med examen från läkarutbildningen har de med utländsk bakgrund till övervägande del större andelar med högre inkomster jämfört med referenskategori. Men för de båda övriga utbildningarna tyder resultaten inte på att den finns någon skillnad som baseras på den examinerades svenska och/eller utländska bakgrund.

Datum
2019-06-04

 Reg.nr
111-5-18

Figur 8. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på examen och bakgrund. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

Tabell 6. Andelar med inkomster över 400 000 respektive 600 000 kr per år uppdelat på examen och bakgrund. Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

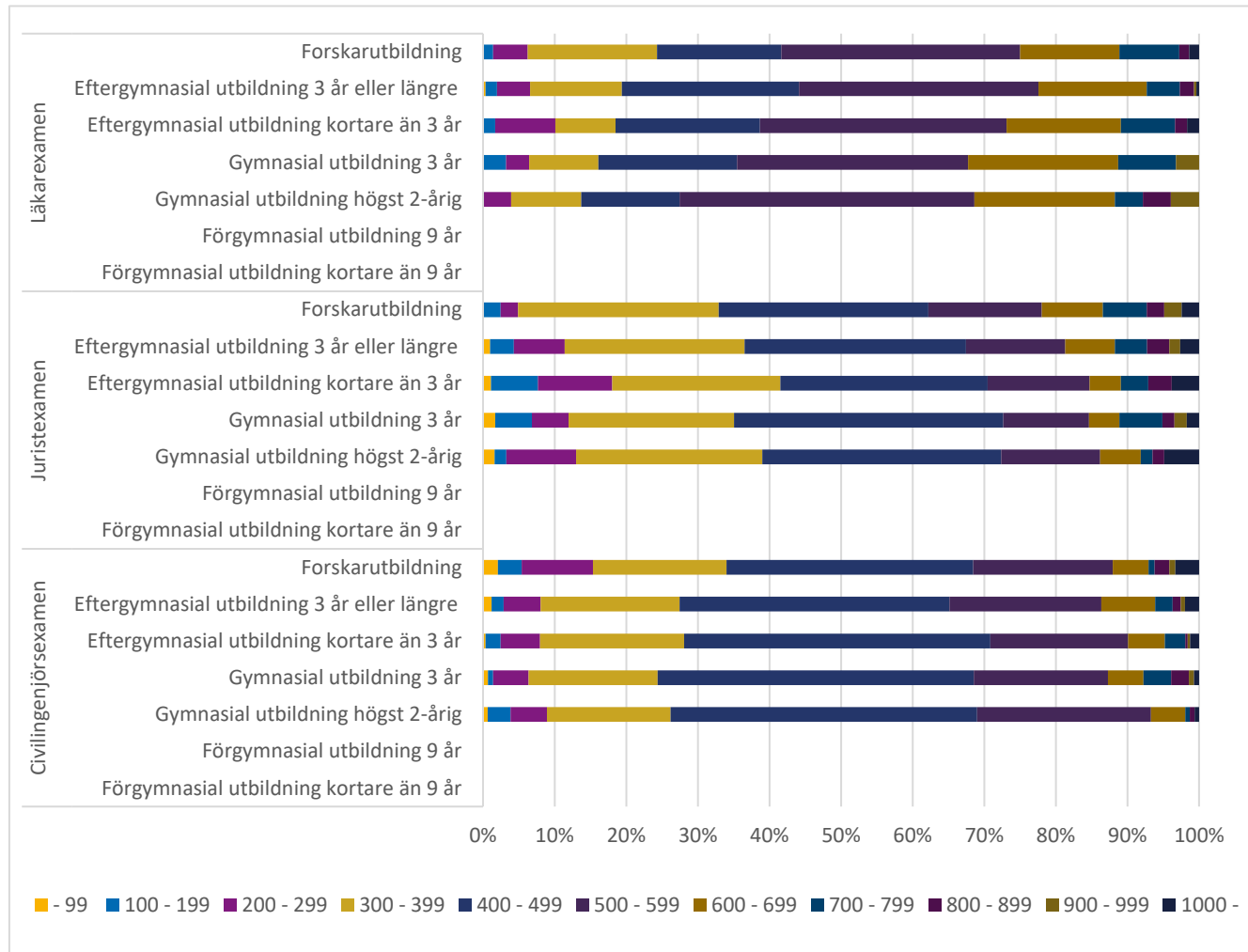
		Andel över:		Differens i andel över:	
		400 000	600 000	400 000	600 000
Läkarexamen	Utrikes född	87%	36%	8%	12%
	Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	90%	33%	11%	10%
	Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder	84%	22%	5%	-2%
	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	79%	24%	ref	ref
Juristexamen	Utrikes född	56%	16%	-6%	-1%
	Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	60%	12%	-2%	-6%
	Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder	67%	23%	4%	5%
	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	63%	18%	ref	ref
Civilingenjörsexamen	Utrikes född	64%	8%	-8%	-5%
	Inrikes född med två utrikes födda föräldrar	77%	15%	5%	2%
	Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder	74%	11%	2%	-2%
	Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	72%	12%	ref	ref

När det gäller studenternas sociala bakgrund, mätt som högst utbildade förälder, tyder resultaten från de med juristexamen på att det skulle kunna finnas ett, om än svagt, samband för de högre inkomstgrupperna. För juristexamen har gruppen med högt utbildade föräldrar större andelar med höga inkomster. Se figur 9 och tabell 7 nedan. Men

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

skillnaderna är små och resultaten från de andra två undersökta utbildningarna tyder på att detta inte verkar vara ett generellt samband.

Figur 9. Andelarna med inkomster i respektive kategori uppdelat på social bakgrund (högst utbildad förälder). Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

Datum
2019-06-04

 Reg.nr
111-5-18

Tabell 7. Andelar med inkomster över 400 000 respektive 600 000 kr per år uppdelat på examen och social bakgrund (högst utbildade förälder). Alla studenter med examen från 2011 och inkomstuppgift för 2016.

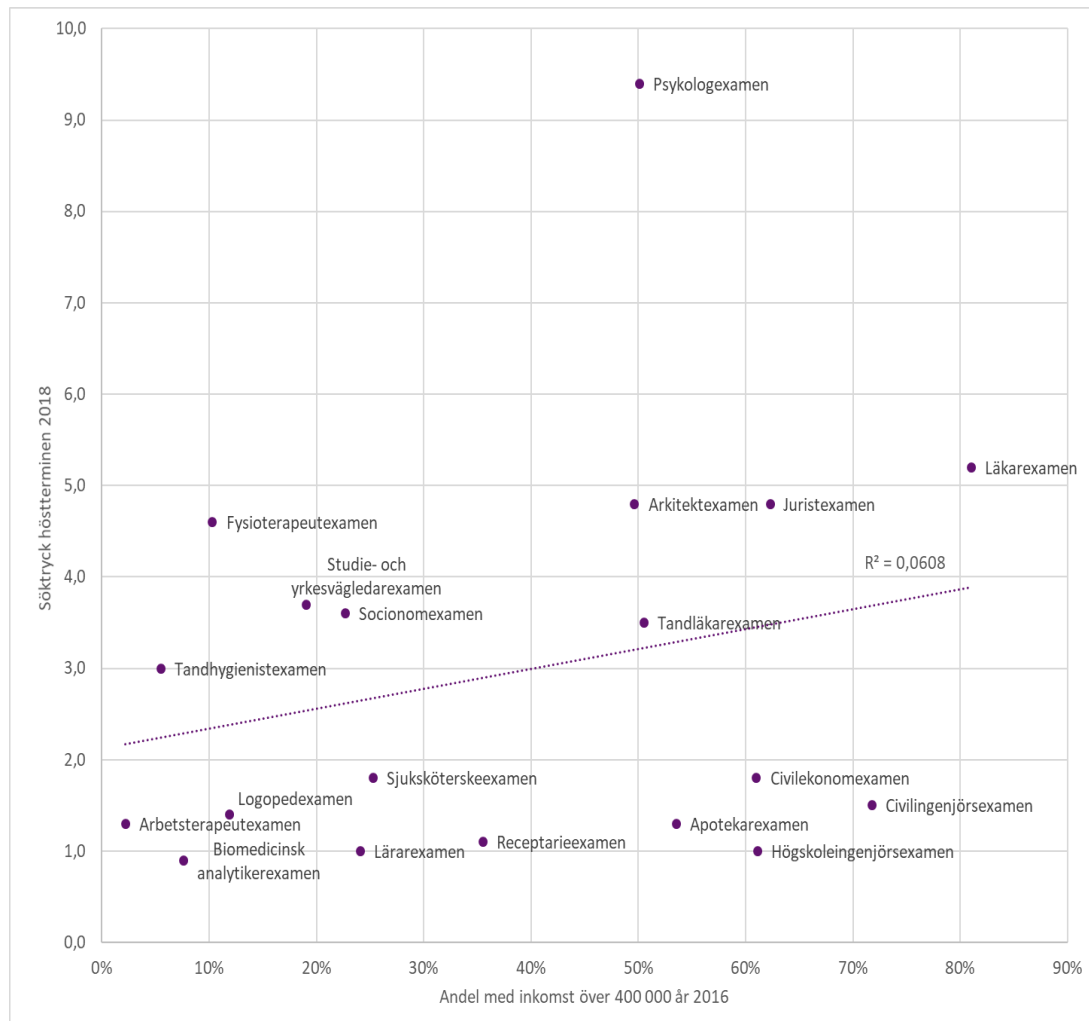
		Andel över:		Differens i andel över:	
		400 000	600 000	400 000	600 000
Läkarexamen	Förgymnasial utbildning kortare än 9 år				
	Förgymnasial utbildning 9 år				
	Gymnasial utbildning högst 2-årig	86%	31%	5%	0%
	Gymnasial utbildning 3 år	81%	31%	ref	ref
	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	82%	27%	0%	-4%
	Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	78%	22%	-3%	-9%
	Forskarutbildning	75%	25%	-7%	-7%
Civilingenjörs examen	Förgymnasial utbildning kortare än 9 år				
	Förgymnasial utbildning 9 år				
	Gymnasial utbildning högst 2-årig	69%	6%	-2%	-6%
	Gymnasial utbildning 3 år	72%	12%	ref	ref
	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	67%	9%	-5%	-3%
	Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	66%	12%	-5%	0%
	Forskarutbildning	58%	11%	-14%	-1%
Juristexamen	Förgymnasial utbildning kortare än 9 år				
	Förgymnasial utbildning 9 år				
	Gymnasial utbildning högst 2-årig	60%	14%	-2%	-1%
	Gymnasial utbildning 3 år	62%	15%	ref	ref
	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	55%	15%	-7%	0%
	Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	61%	18%	-1%	3%
	Forskarutbildning	65%	21%	3%	7%

Är utbildningar som leder till höga inkomster mer populära än de som leder till lägre inkomster?

Studenternas val av utbildningar är naturligtvis beroende av en mängd faktorer. En rimlig hypotes att testa är om studenter i högre grad söker sig till utbildningar som leder till yrken med högre inkomster. Ett enkelt sätt att testa denna hypotes är att studera sambandet mellan andelen med höga inkomster efter examen och söktrycket till de olika utbildningarna. Söktrycket mäts som kvoten mellan antalet behöriga förstahandssökande och antalet antagna. En utbildning med 2 000 behöriga förstahandssökande och 1 000 antagna får då söktrycket 2. Hypotesen är att utbildningar som leder till högre inkomster har högre söktryck. Något starkt sådant samband finns dock inte (6 procent förklarad varians), se figur 10 nedan. I kvadranten uppe till höger finns visserligen några utbildningar som har både stora andelar höga inkomster och högt söktryck (psykologexamen, läkarexamen, arkitektexamen, juristexamen och tandläkarexamen). Men detta kompenseras av att det finns flera examina som leder till liknande inkomster men som har ett relativt lågt söktryck (civilekonomexamen, civilingenjörsexamen, apotekarexamen och högskoleingenjörsexamen). På samma sätt finns det bland utbildningarna som leder till lägre inkomster både utbildningar med lågt söktryck (från under 1 till 2) och de med högt söktryck (från 3 till 5). Sammantaget kan man alltså konstatera att det, kanske något förvånande, inte finns något starkt samband mellan en utbildnings inkomstutsikter och söktrycket till utbildningen.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

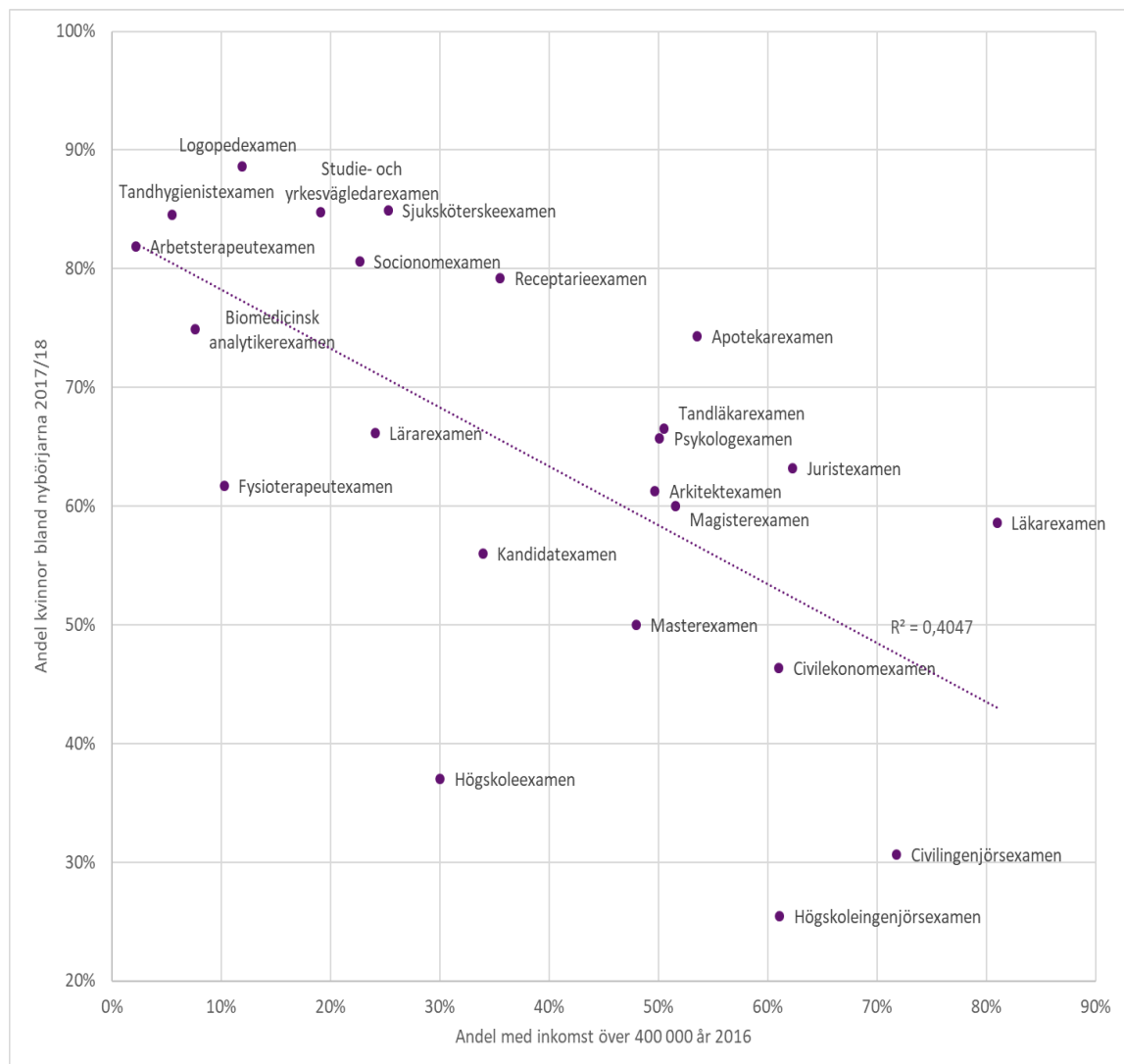
Figur 10. Kopplingen mellan andel med inkomst över 400 000 kr per år 2016 och söktrycket till utbildningen höstterminen 2018.

Kopplingen mellan andelen med höga inkomster och andelen kvinnor bland nybörjarna

Det finns däremot en tydlig koppling mellan andelen med höga inkomster och andelen kvinnor bland nybörjarna på utbildningar. Utbildningar där stora andelar har inkomster under 400 000 har som regel mycket större andel kvinnor. I den vänstra övre kvadranten ligger alla kvinnodominerade utbildningar som leder till, relativt sett, låga inkomster. I den motsatta kvadranten nere till höger ligger de två utbildningar som båda leder till stora andelar höga inkomster och är mansdominerade. Förklarad varians är 40 procent. Vilka mekanismer som ligger bakom detta samband går dock inte att reda ut baserat på denna empiri. Undviker män utbildningar som leder till lägre inkomster? Är traditionellt kvinnliga yrken, men tillhörande utbildning, lägre värderade på arbetsmarknaden? Andra metoder krävs för att reda ut sådana frågor. Här kan bara konstateras att det finns ett tydligt samband.

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

Figur 11. Kopplingen mellan andel med inkomst över 400 000 2016 och andelen kvinnor bland nybörjarna läsåret 2017/18.

Datum
2019-06-04Reg.nr
111-5-18

Diskussion

Olika högskoleutbildningar leder till väldigt olika inkomster

Resultaten som presenteras ovan kan inte säga något om den svenska utbildningspremien eftersom en sådan beräkning vanligen bygger på en jämförelse av inkomsterna för de med högskoleexamen och de med examen från gymnasieskolan¹⁰. Resultaten visar dock väldigt tydligt att studenternas inkomster fem år efter examen från högskolan varierar kraftigt beroende på vilken examen de tog. Inkomstmåttet ”andel över 400 000 kr” varierar mellan 2 procent för arbetsterapeuterna och 81 procent för läkarna.

Inkomstmåttet varierar således mycket mer än till exempel etableringsmåttet som UKÄ länge använt för att följa upp studenterna på arbetsmarknaden¹¹. Etableringen för läkare var 94 procent och etableringen för arbetsterapeuterna var 84 procent¹².

Inkomstmåttet är inte ett lönemått

Inkomstmåttet är dock inte bästa tänkbara mått på hur olika grupper och kompetenser värderas på arbetsmarknaden. Även om en mycket stor majoritet har störst andel av sina inkomster från förvärvsarbete (total 89 procent, män 92 procent och kvinnor 88 procent) hade ett mått på månadslön (omräknat till heltid) varit bättre. Högre andel deltidsarbete och större uttag av föräldrapenning gör till exempel att inkomstmåttet blir lägre trots samma månadslön. Därför är det inte möjligt att rakt av dra slutsatser om hur olika grupper och kompetenser värderas på arbetsmarknaden baserat på uppgift om inkomst. Hur mycket av inkomstskillnaden som också skulle återfinnas om vi istället undersökt löneskillnader (omräknat till heltidslön) går inte att avgöra baserat på de data som finns tillgänglig i databasen Bak- och framgrund. Uppföljningstiden fem år efter examen sammanfaller troligen i hög grad med barnafödande och eftersom kvinnor tar ut större andelar av all föräldrapenning så kan det påverka inkomstmåttet markant. Andra datakällor behövs för att fastställa detta. Icke desto mindre finns en inkomstskillnad som i sig är betydelsefull.

Studenter med samma examen

Bortsett från de stora könsskillnaderna i inkomst tyder resultaten inte på att olika grupper med samma examen från högskolan på gruppnivå skulle ha olika inkomster i genomsnitt. Resultaten är inte helt entydiga. Några tydliga generella resultat som tyder på att utländsk bakgrund eller icke-akademisk bakgrund skulle vara till nackdel (avseende inkomst) finns inte. Men på vissa utbildningar verkar andelen med riktigt höga inkomster vara större bland de studenter som har föräldrar med högre utbildning.

Många bristyrken har stora andelar låga inkomster

De utbildningar som leder till stora andelar med låga inkomster är i hög grad kvinnodominerade och leder i hög grad till anställning inom offentlig sektor. Flera av dessa är dessutom identifierade som bristyrken och en stor framtida kompetensbrist är prognostiserad¹³. Den stora andelen låga inkomster i dessa yrken kan därför ses, inte bara

¹⁰ UKÄ avser återkomma med en sådan analys framöver.

¹¹ <https://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4cb4/1487841874338/rapport-2015-12-15-etablering-pa-arbetsmarknaden.pdf>

¹² Ännu ej publicerade uppgifter.

¹³ https://www.scb.se/contentassets/60312e5030114512b5b58a94a4ae25e2/uf0515_2017i35_br_am85br1701.pdf

Datum
2019-06-04

Reg.nr
111-5-18

som en jämställdhetsfråga, utan även som ett hinder för den framtida kompetensförsörjningen.